

af 1854 har gavnet Majoraternes Bøndestånd, men den har ogsaa gavnet denne Bøved, at Kjøbesummen for Størstedelen ere blevne indestaende i Eiendommene. Dette sker ikke paa de frie Godser og vil ikke ske, dersom vi anvende nærværende Lovforslags § 20, og derfor paastaar jeg, at denne Paragraf ingenlunde vil opfylde Loven af 1854. Den ærede Justitsminister har Tilladelse til at lade større Summer staa i Majoraternes Bøndergods, end han maa lade staa af offentlige Midler i noget andet Gods; men hvorfra hidrører dette? Det hidrører derfra, at Majoratsherrerne have anvendt Loven af 1854 saa human, at de have tilladt Fæsterne at beholde en uforholdsmæssig stor Del af Kjøbesummen i Forhold til den virkelige Salgspris. Men tro nu de ærede Herrer, at en Kjøber af et Stamhus, naar dette gaar over til fri Eiendom, vil sælge Godset paa denne Maade? Nei, det vil ganske sikkert ikke ske, thi Kjøberen af et Stamhus eller af en Sædegaard under et Stamhus vil blive betragtet som fri Eier og vil ved Bøndergodssets Salg gjøre de Sætninger gjældende mod Fæsterne, som vi se gjorde gjældende imod dem paa andre ubundne Godser. Naar man ser, at paa et ubundet Gods koster en Bøndegaard paa 13 Tdr. Hartkorn 26,000 Rd., kontant udbetalt hver Skilling, og saa tager Salgsforholdene paa Løvenborg Gods, hvorefter — de Herrer ville kunne læse sig det til i Aviserne i disse Dage — Størstedelen af Kjøbesummen, der kun er halvt saa høj, bliver indestaende i Eiendommene eller bliver kapitaliseret til Arvesæstefgifter, saaledes at den faste Kapital tilhører Lehniet, saa paastaar jeg, at en Anvendelse af § 20 vilde stille Bøndestanden paa Majoratsgodserne langt uheldigere end nu. Derfor vil jeg modsætte mig denne Paragraf med al den Styrke, hvortil jeg er istand. § 20 i denne Lehnsløvs repræsenterer paa ingen Maade Loven af 1854. De Herrer, som paastaa dette, kjende ikke de praktiske Virkninger, som Loven af 1854 har havt, og jeg vilde finde det høist usforvarligt, om Rigsdagen, for at gjøre et konstitutionelt Prøvestykke, vilde gaa hen og opgive de tydelige Virkninger af Loven af 1854, der foreligge for alle. Sagtyn-

dige. Jeg siger, at jeg vilde finde det usforvarligt, om Rigsdagen vilde gjøre dette, thi det vilde have de skadeligste Virkninger for Bøndestanden paa Majoratsgodserne. Kan en Lov, som den ærede Justitsminister her har fremlagt, tvinge en eneste Majoratsbesidder til at sælge sit Bøndergods, kan den tvinge en eneste Godseier til at fremme Selveindom? Jeg siger Nei, det kan den ikke, og derfor betragter jeg den som en Lov uden Betydning; forsaavidt angaar det store Landbospørgsmaal, der for Tiden staar paa Dagsordenen, nemlig Fæstegodssets Afløsning. Denne fremmes ikke ved dette Lovforslag, og Lovforslaget er ikke andet end et konstitutionelt Experiment: man vil prøve paa, hvor smukt man efter theoretiske Hensyn kan løse Grundlovens Paragraf om Lehn og Stamhuse. Jeg har ikke Noget imod, at man gjør dette Experiment, men jeg vil forsøge at tydeliggjøre, at derved kommer man ingen Bet med Løsningen af det Landbospørgsmaal, der nu hovedsagelig staar paa Dagsordenen. Jeg skal gjerne acceptere den Kjendelse, som den ærede Justitsminister udtaler i § 20, at Fæsterne have Ret til at faa Andel i Bøndergodssets Kjøbesum; jeg modtager gjerne denne Udtalelse af Ministeren, at Fæsteren kan gjøre Krav paa en Erstatning, naar Majoratsherren sælger hans Gaard, men jeg kan ikke tiltræde den Anvendelse, som denne Bestemmelse faar. Jeg tror, at Sagen maa tages paa den Maade, at den $\frac{1}{4}$, som Majoratsherren skal afgive, udbetales Fæsteren, om man vil, gennem Statskassen. Om dette Spørgsmaal vil der formodentlig komme yderligere Forhandlinger, og jeg skal derfor ikke dvæle derved. Jeg har nu talt ganske i Almindelighed om de Fæstere, der leve paa Majoratsgodser, og sagt, at de ikke kunne vente, hvis denne Lov faar nogen Anvendelse, at saa saa billige Billaar, som de vilde faa efter den almindelige Anvendelsesmaade af Loven af 1854. Naar et Majorat overgaar til fri Eiendom, saa vil det rimeligvis ske, at Fideikommisskapitalerne vilde blive uddragne af de Bøndergaarde, som ere blevne overdragne til Selveindom, og da vil den Fæster, som har kjøbt sin Gaard i Tillid til, at Kjøbesummen, forsaavidt den hører til Fi-